

CHỦ NGHĨA NHÂN ĐẠO VÀ TƯ TƯỞNG NHÂN VĂN CỦA HỒ CHÍ MINH QUA “DI CHỨC” CỦA NGƯỜI

NGANG HỒU TOAN^(*)

Bởi mỗi năm trước, sau khi đã “hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân”, trước khi từ biệt thế giới này để đi vào cõi vĩnh hằng, “đi gặp cụ Cao Mã, cụ Lenin và các vị cách mạng nhân anh khác”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã để lại cho chúng ta bản *Di chúc* thiêng liêng chứa đựng *chủ nghĩa nhân bản cao cả và chủ nghĩa nhân văn sâu sắc*. Kết nối nội nói với toan Ngang, toan Quan, toan Dân ta, *Di chúc* của Người đã trở thành một văn kiện lịch sử vô giá kết tinh cái tinh hoa tổ tông, nào nói và tâm hồn cao đẹp của một vị nhân, một anh hùng giải phóng dân tộc, một danh nhân văn hoá thế giới.

Coi thế nội, trong *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, cái cốt lõi, cái làm nên không chỉ giải trừ tinh thần lười lao, mà cái y nghĩa cái tạo thức tiến sâu sắc, cái mà Người luôn gắn liền với cuộc đấu tranh vì nước lập dân tộc, vì chủ nghĩa xã hội, vì cuộc sống tốt đẹp, ấm no và hạnh phúc của nhân dân, vì quyền làm chủ của nhân dân, vì sự nghiệp nào tạo và bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau... - *no là quan niệm vì con người và giải phóng con người*, quan niệm thể hiện niềm tin chủ nghĩa nhân bản cao cả tổ tông nhân văn sâu sắc - *một triết lý nhân sinh mà Người đã dày công vun đắp*.

Chủ nghĩa nhân bản, tổ tông nhân văn – triết lý nhân sinh Hồ Chí Minh là suốt đời công hiến hết mình cho sự nghiệp đấu tranh vì con người,

vì cuộc sống tốt đẹp của con người và giải phóng con người, đấu tranh không mệt mỏi để xoá bỏ mọi áp bức bóc lột, mọi bất công, phi lý giành nước lập, tôi do và quyền nước phát triển bình đẳng cho dân tộc, cho nhân loại, đem lại cho con người, cho tất cả mọi người trong cộng đồng nhân loại một cuộc sống ấm no, tốt đẹp, hạnh phúc.

Chủ nghĩa nhân bản, tổ tông nhân văn – triết lý nhân sinh Hồ Chí Minh lấy thức tiến làm niềm xuất phát, lấy giải phóng và phát triển con người làm mục tiêu. Nó là một triết lý nhân văn, triết lý của cuộc sống, là cái lý làm người, cái lý làm việc. Coi con người là vốn quý nhất, chăm lo cho hạnh phúc của con người là mục tiêu phấn đấu cao nhất, Hồ Chí Minh xác định rõ mọi công việc đều liên quan tới “công việc nói với con người”, hòng vào phục vụ con người, làm cho con người nước phát triển toàn diện với mọi năng lực vốn có của nội con người làm chủ đời sống ấm no và hạnh phúc. Với triết lý nhân sinh sâu sắc, thậm chí tổ tông nhân bản và tinh thần nhân văn nội khi để lại cho chúng ta bản *Di chúc* thiêng liêng, Hồ Chí Minh đã khẳng định: “*Nếu tiến là công việc nói với con người*”⁽¹⁾.

Không chỉ coi nội là công việc đấu tranh của toan Ngang, toan Quan và toan Dân, mà con lao công việc nhất thiết phải làm, đấu khởi khởi, phải tập nên máy cũng phải ra sức làm, Hồ Chí

^(*) PGS. TS., Phó Tổng Biên tập Tạp chí Triết học.

⁽¹⁾ Hồ Chí Minh. *Toan tập*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996, t. 12, tr. 503.

loại "tấm chông trích cui", áp dụng nguyên xi. Ngồi lại ôn lại cái nội dung cốt yếu nhất trong thế giới quan duy vật, phòng pháp luận khoa học, nhân sinh quan công sản chủ nghĩa và coi như là ánh sáng kyđiêu, ngọn nước soi rọi cho tổ tông và hành động nhằm thực hiện triết lý nhân sinh của mình, thực thi chủ nghĩa nhân bản, tổ tông nhân văn trên chính Tổ quốc mình, cho dân tộc mình, cho nông bản mình.

Với tổ tông hiện thực nội triết lý nhân sinh ở Hoà Chí Minh là trở thành một *triết lý nhân sinh hành động*. Với triết lý này, Ngồi cho rằng con người không thể mưu cầu hạnh phúc cho mình bằng cách ngoi yên và ước muốn, trong nỗi sợ ban phát tội ác nơi biển ngoài, hay ly giaí suông, chung chung, trừu tượng và hành phúc, mà phải bắt tay hành động, tiến hành hoạt động thực tiễn để tự mình giành lấy hạnh phúc cho mình, cho mọi người. Rằng, chæ coi hành động con người mới coi thể cái ta nỗ lực thế giới, cái ta xài hoá và cái ta chính mình, thực hiện nỗ lực mục đích, ước muốn và lý tưởng của mình. Với Ngồi, chủ nghĩa nhân bản, tổ tông nhân văn phải nỗ lực thể hiện bằng hành động, bằng hoạt động thực tiễn cách mạng theo triết lý nhân sinh hành động.

Với triết lý nhân sinh hành động nội Hoà Chí Minh khẳng định: "Thực hành là nền tảng của lý luận và lý luận lại phụng sự thực hành. Chæ coi thực hành mới là tiêu chuẩn của sự thật". Rằng, "chæ coi thực hành mới là mục đích riêng nhất cho sự hiểu biết của người về thế giới. Chæ do quá trình thực hành (quá trình sản xuất vật chất, giải quyết mâu thuẫn, khoa học thực nghiệm), người ta mới đạt được kết quả nào đó tính trong tổ tông, và lúc đó sự hiểu biết mới được chứng thực"⁽³⁾.

Biến triết lý nhân sinh thành hành động, trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của mình, Hoà Chí Minh đã tiến hành đấu tranh không biết mệt mỏi, công hiến không tiếc sức mình vì sự nghiệp đấu tranh giành độc lập, tự do cho dân tộc, hạnh phúc cho nông bản mình. Ngay cả khi phải từ biệt thế giới này theo quy luật sinh tồn, Ngồi vẫn lấy làm tiếc vì không còn được phục vụ nhân dân "lâu hơn nữa, nhiều hơn nữa". Suốt đời phục vụ nhân dân, mưu cầu hạnh phúc cho mọi người mà không hề nói lời bất cừ nhiều gì cho riêng mình, trước khi qua đời, Ngồi còn

còn dặn "chờ đến lúc có nhiều phụng linh như, nhà khoi làng phí thì giờ về tiên bái cầu nhân dân". Ngay cả thi hai mình, Ngồi cũng yêu cầu "nỗ lực một đời" để "một đời sống này tốt về mặt về sinh, lại không tốn đất ruộng", nói về hợp tác thì hai thì "không nên có bia rượu uống rượu, mà nên xây 1 ngôi nhà giải nôn, rộng rãi, chắc chắn, mặt mẽ nhà những người nên tham vọng cầu công nghệ người"⁽⁴⁾.

Tổ tông vì con người, vì tất cả mọi người ở Hoà Chí Minh qua lại với một không hai trên thế giới này. Thiết nghĩ, nếu không có một triết lý nhân sinh bản biến thành hành động, thậm chí chủ nghĩa nhân bản cao cả tổ tông nhân văn sâu sắc, Hoà Chí Minh đã không thể có được quan niệm vì con người, vì mọi người nên quên cái bản thân mình, xem "cái chết nhẹ tựa lông hồng", trước khi từ biệt thế giới này vẫn không quên dặn chúng ta phải chăm lo cho hạnh phúc của mọi người.

Với triết lý nhân sinh này, ở Hoà Chí Minh, *nhà lập, tôi do là cái quy giải nhất, là chân lý mà cái nhân loại nếu hướng tới. Nhà lập cho dân tộc, tôi do cho mọi người* là trở thành khái niệm suốt đời ở Hoà Chí Minh. Ngồi nói: "Tôi chæ coi một sự ham muốn, ham muốn nên tốt bực, là làm sao cho nước ta nước hoàn toàn độc lập, dân ta nước hoàn toàn tự do, nông bản ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành"⁽⁵⁾. Với Hoà Chí Minh, *nhà lập cho dân tộc, tôi do, hạnh phúc cho mọi người* là cầu thành triết lý nhân sinh, ta nên bản chất cao quý trong chủ nghĩa nhân bản, tổ tông nhân văn của Ngồi, trở thành ngọn cờ đấu tranh, mục tiêu suốt đời hy sinh công hiến, lý tưởng suốt đời phấn đấu của Ngồi. Và với Ngồi, để dân tộc Việt Nam được độc lập, mọi người dân nhà Việt nước tự do, hạnh phúc, không có con nông bản khác ngoài con nông giải phóng dân tộc và xây dựng chủ nghĩa xã hội, bởi nó là cái tiền quyết nên nên cuộc sống ấm no, hạnh phúc và tiên bố cho dân tộc Việt Nam, nhân dân Việt Nam. Với quan niệm nội Hoà Chí Minh cho rằng, mục tiêu số một khi đạt được nâng nắm chìm trong nó là giải phóng dân tộc. Con khi nước nhà nước độc lập, dân nhà nước tự do thì mục tiêu hàng đầu, nhiệm vụ trung

⁽³⁾ Hoà Chí Minh. *Sđđ.*, t.6, tr.248-249..

⁽⁴⁾ Hoà Chí Minh. *Sđđ.*, t.12, tr. 501 - 502.

⁽⁵⁾ Hoà Chí Minh. *Sđđ.*, t.4, tr. 161.

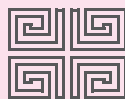
tâm lao xây dựng chuỗng hóa xai hoai.

Chuỗng hóa xai hoai trong quan niem của Hoai Chi Minh lao chea noi xai hoai trooi het nam lam cho nam dai lao noing coi cong an viec lam, nooi am no va coi cuoi song hanh phuc. Noi lao mot "xai hoai moi, cong bang, nam nao va toi nep", nam muc tieu cui the lao "dai giao, nooi manh, xai hoai van minh, con gooi hanh phuc". Muc tieu nam van noi của chuỗng hóa xai hoai, nooi Ngooi noi mot cach non gian va de hieu, lao khoing ngong nang cao noi song vat chat va tinh than cho nam dai, trooi het lao cho quan chung nam dai lao noing. Voi quan niem no va y ve chuỗng hóa xai hoai, Ngooi khai rong: "Nieu quan trong bai hat trong kei hoach kinh te của chung ta hien nay lao nam cai thien dai noi song của nam dai"⁽⁶⁾. Trooi luc ni xa, trong *Di chuc* ne lai cho chung ta, Ngooi van khoing quin cai dai: "Nang cai phai coi kei hoach hat toi nei phai trien kinh te va van hoai nam khoing ngong nang cao noi song của nam dai"⁽⁷⁾.

Nieu noi cho thay, trong quan niem của Hoai Chi Minh, chuỗng hóa xai hoai - trooi het phai lao xai hoai vi con gooi, vi cuoi song am no, hanh phuc của con gooi, vi soi phai trien con gooi, nem lai cho con gooi bai chat nich thoc con gooi. Cui the noi, cha voi mot triet lyi nam thanh hanh noing, tham nooi chuỗng hóa nam nao cao cai to toing nam van sau sac, Hoai Chi Minh moi coi nooi quan niem no va y ve chuỗng hóa xai hoai, ve muc tieu nam nao, nam van của chuỗng hóa xai hoai. Chinh triet lyi nam thanh noi nam tao nei oi Ngooi niem tin tat thang va thang loi cui cung của cong cuoi xay dung chuỗng hóa xai hoai tren hat nooi ta. Voi triet lyi nam thanh noi trooi khi troi ve coi vinh hang, Ngooi van tin rang, cha cai "con non, con nooi, con gooi" thi cong cuoi xay dung xai hoai moi - "mot cuoi chieu nau chong lai noing gi nai cui ky ho hong,

ne tao ra noing cai moi me toi toi", du lao "rat to lon, nang ne va phoi tap" song thang loi lao "mot nieu cha chat". Trong *Di chuc* ne lai cho chung ta, Ngooi cai dai: "Nei gianh lay thang loi trong cuoi chieu nau khoing loi nay cai phai noing vien toan dai, toi choi va giao duc toan dai, dia va loi loing voi nai của toan dai"⁽⁸⁾. Noi lao loi cai dai nooi xuat phai toi mot triet lyi nam thanh tham nooi chuỗng hóa nam nao cao cai to toing nam van sau sac - triet lyi nam thanh noing: noing vien, toi choi va giao duc toan dai hanh noing, dia va dai ma hanh noing va vi dai ma hanh noing.

Ky niem 40 nam thoc hien *Di chuc* của Chui tuc Hoai Chi Minh, 10 nam thoc hien Cuoi van noing xay dung, chanh noi Nang, toi phe binh va phe binh theo *Di chuc* của Ngooi tren tinh than Ngho quyet Trung o-ong VI (lan 2) khoi VIII va khi Cuoi van noing "Hoc tap va lam theo tam goong nao noi Hoai Chi Minh" nang ngay mot ni sau va noi song xai hoai, viec chung ta cung nhau hat lai *Triet lyi nam thanh Hoai Chi Minh*, triet lyi gan ket *chuỗng hóa nam nao cao* cai voi *to toing nam van sau sac*, triet lyi gan ket noi lap dai toi voi chuỗng hóa xai hoai, triet lyi lay thoc tien lam niem xuat phai, lay giai phong va phai trien con gooi lam muc tieu - mot triet lyi nam thanh noing, vi con gooi, vi soi nghiep giai phong con gooi ma hanh noing, dia va con gooi ma hanh noing, thiet ngho lao viec lam coi yuing thiet thoc va bo ich. Noi khoing cha giup chung ta cung nhau oi lai noing loi cai dai quy bai ma Ngooi ne lai cho chung ta trong bai *Di chuc* thiet lieing, ma con gop phai khai rong toi toing Hoai Chi Minh nai nang va mai mai lao "tai sain tinh than to lon của Nang va dai toi ta" tren con noing xay dung chea noi xai hoai moi, thoc hien cong nghiep hoai hien nai hoai vi muc tieu dai giao, nooi manh, xai hoai cong bang, dai chui van minh.

⁽⁶⁾ Hoai Chi Minh. *Sid.*, t.8, tr. 157.

⁽⁷⁾ Hoai Chi Minh. *Sid.*, t.12, tr. 498.

⁽⁸⁾ Hoai Chi Minh. *Sid.*, t.12, tr. 505.